

**IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA
KORXONADA ISHLAB CHIQRISH SIFATINI BOSHQARISH
TIZIMINI SHAKLLANTIRISH**

*Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti “Bizns va innovatsion menejment”
kafedrasi dotsenti*

Raximova Dilrabiyo Oktyabrovna

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti Menejment yo’nalishi talabasi

Doniyarov Dostonbek Rustam o`g`li

[*dostonbekdoniyarov2926@gmail.com*](mailto:dostonbekdoniyarov2926@gmail.com)

Annotatsiya: maqolada iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida korxonalarda ishlab chiqarish sifatini boshqarish tizimini shakllantirish masalalari, boshqaruvga zamonaviy yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va xalqaro standartlarni joriy etish, korxonalar uchun sifatni boshqarish tizimining strategik ahamiyati, samaradorligini oshirish yo’llari va milliy iqtisodiyotda raqobatbardoshlikni ta’minlash.

Kalit so`zlar: modernizatsiyalash jarayoni, raqamlashtirish, avtomatlashtirish, innovatsion jarayonlar, resurslar, sifatni boshqarish tizimi, tizimli yondashuv, zamonaviy yondashuvlar, xalqaro standartlar, samaradorlikni oshirish, kontseptsiya, monitoring, integratsiyalash.

Modernizatsiya, modernizatsiyalash (fransuzchadan moderne — „eng yangi“, „zamonaviy“) - biror narsani yangilash, unga zamonaviy tus berish, uni zamonaviy talablarga muvofiq o’zgartirish. Modernizatsiya – an’anaviy agrar jamiyatdan zamonaviy sanoat jamiyatiga o'tishning tarixiy jarayoni.

Modernizatsiya - bu butun ijtimoiy tizimni takomillashtirishga qaratilgan texnologik, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy, siyosiy o`zgarishlar majmuyidir.

Jamiyatni modernizatsiya qilish, birinchi navbatda, uni sanoatlashtirishni o`z ichiga oladi. Tarixiy jihatdan zamonaviy jamiyatning paydo

bo`lishi sanoatning paydo bo`lishi bilan chambarchas bog`liq. Zamonaviylik kontsepsiyasiga mos keladigan barcha xususiyatlar ikki asr oldin sanoat tipidagi jamiyatni hayotga olib kelgan o`zgarishlar bilan bog`liq bo`lishi mumkin. Bu “industrial jamiyat” atamasi nafaqat iqtisodiy va texnologik ma`noga, balki chuqur iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va madaniy o`zgarishlarni tavsiflovchi turmush tarzi ma`nosiga ham ega ekanligini ko`rsatadi.

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida, ijtimoiy va iqtisodiy hodisalar va jarayonlar statistik kuzatish tashkil etish zarurligi bor. Bu, iqtisodiyotning o`zgarishi va yangilanishi haqida ma'lumotlarni to`plash uchun juda muhimdir. Statistik kuzatish, xalqaro moliya tizimiga kirish va yuritishning ham bir qismidir. Bu moliyaviy siyosatni shakllantirish va amalga oshirishda yordam beradi.

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayoni milliy iqtisodiyotning samaradorligini oshirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va raqobatbardoshlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Ushbu jarayon doirasida korxonalarda ishlab chiqarish sifatini boshqarish tizimini shakllantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki sifat boshqaruvi korxonalarining bozor talablariga moslashuvchanligini oshirish, resurslardan samarali foydalanish va mijozlar talabini qondirishning asosiy omili hisoblanadi.

Zamonaviy iqtisodiyotda ishlab chiqarish sifati faqat mahsulot yoki xizmatning texnik xususiyatlarini yaxshilash bilangina cheklanmaydi. Sifatni boshqarishning xalqaro standartlari, masalan, ISO 9001, ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishga va innovatsion texnologiyalarni joriy qilishga yo`naltirilgan.

Raqamlashtirish va avtomatlashtirish: Ishlab chiqarish jarayonlarini raqamli texnologiyalar orqali boshqarish jarayonning shaffofligini va aniqligini oshiradi. Bu resurslarni tejash va xatoliklarni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Iqtisodiyotni modernizatsiyalashda ishlab chiqarish sifatini boshqarish tizimi quyidagi asosiy vazifalarni bajaradi:

1. Raqobatbardoshlikni oshirish: Bozorda yuqori sifatli mahsulot va xizmatlar bilan raqobatchilardan ajralib turish imkonini beradi.

2. Innovatsion jarayonlarni qo'llab-quvvatlash: Zamonaviy texnologiyalarni joriy qilishni osonlashtiradi va yangi mahsulotlarni ishlab chiqishda muhim o'rin tutadi.

3. Resurslardan samarali foydalanish: Ishlab chiqarishda resurslarni optimallashtirish orqali xarajatlarni kamaytiradi va samaradorlikni oshiradi.

Amaliy misollar va xalqaro tajribalarga nazar tashlaymiz,

Xalqaro tajribada sifatni boshqarish tizimlarini joriy qilish bo'yicha Yaponiya, Germaniya va Janubiy Koreya kabi davlatlar yetakchi o'rin tutadi. Masalan, Yaponiya korxonalari Kaizen tizimi orqali sifatni doimiy ravishda yaxshilashga erishgan. Ushbu yondashuv har bir xodimning jarayonni takomillashtirishdagi rolini oshirishga qaratilgan. Germaniyada esa innovatsion texnologiyalar va raqamli boshqaruv tizimlari yordamida yuqori sifatli mahsulot ishlab chiqarish ta'minlanmoqda.

Milliy korxonalar tajribasidan keltiradigan bo'lsak, O'zbekistonning avtomobilsozlik va to'qimachilik sanoatida sifat boshqaruvi tizimlarini joriy etish bo'yicha sezilarli natijalar kuzatilmoqda. Jumladan, "O'zavtosanoat" korxonalari ISO standartlarini joriy qilish orqali mahsulotlarini xalqaro bozorlarga chiqarishga muvaffaq bo'ldi.

Sifatni boshqarish tizimini shakllantirish bo'yicha tavsiyalar:

Korxonalarda sifatni boshqarish tizimini samarali shakllantirish uchun quyidagilarni amalga oshirish tavsiya etiladi

1. Tizimli yondashuvni ta'minlash: Sifat boshqaruvini korxonaning umumiy strategiyasiga integratsiyalash.

2. Xodimlarni malakasini oshirish: Sifat menejmentiga oid trening va o'quv dasturlarini joriy etish.

3. Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish: Ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamlashtirishga e'tibor qaratish.

4. Monitoring va tahlil tizimini joriy qilish: Ishlab chiqarish jarayonlarini doimiy nazorat qilish va tahlil qilish.

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida ishlab chiqarish sifatini boshqarish tizimini shakllantirish korxonalarining samaradorligini oshirish va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy yondashuvlar va xalqaro standartlarni joriy etish orqali sifatni boshqarish tizimi nafaqat ishlab chiqarish jarayonlarini yaxshilash, balki bozor talablariga moslashuvchanlikni oshirishga ham xizmat qiladi. Shunday ekan, korxonalar uchun sifatni boshqarish tizimini takomillashtirish ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda.

ADABIYOTLAR:

1. ISO (International Organization for Standardization) - ISO 9001:2015 standarti, sifat menejment tizimlari haqida qo'llanma.

2. Deming, W. Edwards. "Out of the Crisis". MIT Press, 1986. - Sifatni boshqarish va uzluksiz takomillashtirish haqida klassik asar.

3. Juran, Joseph M. "Juran's Quality Handbook". McGraw-Hill Education, 7-nashr, 2016.

4. "Kaizen: The Key to Japan's Competitive Success", Masaaki Imai. McGraw-Hill Education, 1986. - Yaponiyaning sifat boshqaruviga oid yondashuvlari haqida.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining iqtisodiyotni modernizatsiyalash va raqamlashtirish bo'yicha qarorlari va farmonlari (masalan, PQ-5019-sonli qaror). 6. Mahmudov, A. va boshqalar. "Innovatsion boshqaruv va zamonaviy iqtisodiyot". Toshkent: Fan va texnologiyalar nashriyoti, 2020. 7. "O'zavtosanoat" va boshqa milliy korxonalar haqida rasmiy hisobotlar va tahlillar. 8. Porter, Michael E. "Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance". Free Press, 1985. - Raqobatbardoshlik va ishlab chiqarish strategiyalari haqida. 9. Xalqaro tashkilotlarning rasmiy saytlar 1. ISO (International Organization for Standardization) - ISO 9001:2015 standarti, sifat menejment tizimlari haqida qo'llanma.